

**De indianen zeiden het al en ook
de Verenigde Naties luiden de klok:
'Wij kunnen niet zonder de aarde,
de aarde kan wel zonder ons.'**

Drie particuliere landgoederen in Nederland gaan op een innovatieve manier de uitdaging aan. Samen met boeren, ondernemers en consumenten.

In deze brochure leest u over de eerste fase in hun transitie naar een natuurinclusieve landbouw. Het begin van een sneeuwbal?

Inhoudsopgave

A. Ontstaansgeschiedenis: waarom Soil4U?	3
B. Punten op de horizon: wat wil Soil4U?	5
C. Werkwijze: hoe heeft Soil4U de eerste fase aangepakt?	7
D. Leermomenten	14
E. Actieplannen	16
F. Doorkijk naar fase 2.	20

Interactiviteit van dit pdf:

door op het Soil4U logo te klikken komt u vanaf iedere pagina weer terug bij deze inhoudsopgave.

Dit proces wordt mede mogelijk gemaakt door de provincies Gelderland en Overijssel.

A

Ontstaansgeschiedenis

Waarom Soil4U?

Een gezonde bodem is de basis onder ons bestaan, maar wereldwijd staat het dunne laagje aarde dat onze planeet bedekt onder zware druk. Jaarlijks verliezen we 10 tot 12 miljoen hectare vruchtbare grond door intensieve landbouw, veeteelt en kaalkap. Niet voor niets riepen de Verenigde Naties 2015 uit tot het Jaar van de Bodem, en speelt de bodem een hoofdrol in de wereldwijde Duurzame Ontwikkelingsdoelen die in 2016 werden bekrachtigd.

Soil4U, een samenwerkingsverband van de landgoederen Vilsteren, Bingerden en Grootstal, is ontstaan uit dezelfde bezorgdheid. De constatering dat de fysieke bodem op de landgoederen lijdt onder uitputting, terwijl de sociaaleconomische bodem erodeert door maatschappelijke trends als lage melkprijzen en dito boereninkomens, resulteerde in de behoefte aan alternatieven voor de gangbare landbouwpraktijk. In plaats van de gebruikelijke weg van schaalvergroting, kozen de landgoedeigenaressen voor een transitie waarin natuurinclusieve landbouw, duurzaamheid, kleinschaligheid, gezamenlijkheid en meervoudige waardecreatie centraal staan.

Landgoederen, stellen zij, zijn bij uitstek geschikt voor experimenten met een dergelijke veelomvattende transitie: historisch zijn het plaatsen waar economische, culturele, sociale en natuur-waarden bij elkaar komen. Eigenaars denken daarom van oudsher vanuit het grote geheel en multidisciplinair; ze zijn ook feitelijk in de positie om aan vele knoppen tegelijk te draaien. De mensen die op een landgoed wonen en werken zijn bovendien vertrouwd met elkaar.

De drie eigenaressen voelen zich schatplichtig aan het rentmeesterideaal; ze willen het erfgoed niet in slechtere staat doorgeven dan waarin zij het hebben ontvangen.

Voortbouwend op de initiatieven Programma Verduurzamen Landgoed Bingerden (2013-2015) en Green Deal Het Landgoedbedrijf (2012-2014) ontstond in mei 2016 Soil4U.

Het team bestaat uit de drie landgoedeigenaressen Liesbeth Cremers (Vilsteren), Constance van Weede (Bingerden) en Kien van Hövell tot Westerfliet (Grootstal), Kees van Veluw (Louis Bolk Instituut), Idco Duijnhouwer (expert landgebruik management en zakelijke ontwikkeling) en René Hoogendoorn (financiële administratie).

Vlnr: Kees van Veluw, Liesbeth Cremers, Kien van Hövell tot Westerfliet, Constance van Weede, Idco Duijnhouwer en René Hoogendoorn.

B

Punten op de horizon

Wat wil Soil4U?

1) Een gezonde bodem

Langdurig eenzijdig grondgebruik, gepaard aan toenemend gebruik van kunstmest en pesticiden, heeft op de landgoederen een neerwaartse spiraal op gang gebracht van gronduitputting. Op Bingerden hebben menselijke ingrepen bovendien de waterhuishouding ernstig verstoord, met bodemverdroging als resultaat. Bodemherstel is geen eenmalige, geïsoleerde ingreep; het vraagt om een wezenlijk andere omgang met grond, water en lucht. Soil4U wil toewerken naar een gevarieerde, natuurinclusieve landbouw die werkt met zo min mogelijk chemische inputs; een landbouw die niet bijdraagt aan klimaatverandering maar juist zorgt voor ecosysteemdiensten zoals CO₂-binding; een landbouw die rendabel is voor de producent en gezond voedsel produceert voor de consument; een landbouw ten slotte die past in een kleinschalig landschap.

2) Meervoudige waardecreatie

Soil4U beoogt niet louter groei op financieel en economisch terrein maar ook op de gebieden milieu, natuur, landschap, voedsel en samenleving. Niet alleen zijn deze gebieden onlosmakelijk verbonden, men wil ook de ruimte voor het oplossen van problemen vergroten door sectoren te verbinden en in al deze gebieden te investeren.

3) Gemeenschapsontwikkeling

De ontwikkeling van een gemeenschap van betrokkenen, een 'community of practice', is voorwaarde voor de door Soil4U beoogde transitie. Uitgangspunten daarbij zijn gezamenlijke doelstellingen, gebiedsidentiteit en de verzamelde capaciteiten van de stakeholders die synergie en versnelling mogelijk maken.

4) Gezond buitengebied

Soil4U wil bijdragen aan een vitaal en leefbaar buitengebied waar men aangenaam kan wonen, werken en recreëren.

5) Verspreiding gedachtengoed

Soil4U wil haar gedachtengoed verspreiden onder andere landgoederen en in de samenleving door een concreet voorbeeld te zijn, door gebruik te maken van bestaande netwerken, kennisuitwisseling, gangbare en sociale media.

6) Bijdragen aan Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de VN

Soil4U wil een bijdrage leveren aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (Sustainable Development Goals, SDGs) van de Verenigde Naties. Het 'waarom' van Soil4U past naadloos in doelen als 'geen honger', 'verantwoorde consumptie', 'duurzame steden en gemeenschappen' en 'bescherm de planeet'.

Werkwijze

Hoe heeft Soil4U de eerste fase aangepakt?

1) Stand van Zaken per landgoed

Ter voorbereiding op concrete actieplannen is van ieder landgoed een 'Stand van Zaken' opgemaakt. Die beschrijft het ecologisch kapitaal (grootte van het landgoed, bodem, waterhuishouding, landgebruik en natuurwaarden) en het menselijk kapitaal (alle stakeholders inclusief eigenaressen, hun waarden en motivatie). Het staat als het ware voor de 'activa' van de landgoederen.

Vilsteren

Het 1051 hectare grote Vilsteren dateert uit de middeleeuwen en is tegelijk landgoed, dorps- en kerkgemeenschap. Het omvat de buitenplaats, een kerk, molen, herberg, boerderijen en woonhuizen.

Het landgoed is een combinatie van een esdorpenlandschap en een buitenplaatslandschap met weiland en akkers (416 ha), bos en heide (520 ha), en een park rond Huis Vilsteren (150 ha). De rivier de Vecht is bepalend voor de waterhuishouding.

De grondkwaliteit is over het algemeen laag. Het land wordt bewerkt door acht melkveehouders en een akkerbouwer. Een deel van hen maakt streekproducten. Park en heide hebben hoge natuurwaarden en het dorp is een Beschermd Dorpsgezicht; toeristen komen er graag.

Vilsteren is een familielandgoed in handen van de familie Cremers. Het is een Natuurschoonwet BV met 30 aandeelhouders, waaronder het Overijssels Landschap.

Liesbeth Cremers is een van de voortrekkers van Soil4U. In 2011 constateerde zij dat intensieve landbouw heeft geleid tot daling van bodemvruchtbaarheid en inkomens. Ook de toename van het aantal burgerwoningen belemmerde de agrarische bedrijfsvoering. Het werd een kantelpunt, er groeide een nieuwe doelstelling: de bestending van het familielandgoed als toekomstgerichte cultuurhistorische eenheid die vertraagd meebeweegt met veranderingen in de maatschappij. Concreet:

“Samen met de boeren een hoogwaardige en rendabele voedselproductie ontwikkelen uit een natuurlijk ecosysteem, en circulair geproduceerd voor een lokale/regionale markt. Dit brengt werkgelegenheid, saamhorigheid en een toekomst in het buitengebied.”

Behalve in Soil4U resulteerde dit ook in bijeenkomsten over duurzame landbouw in het Landgoedcentrum, in duurzaamheidsvoorwaarden voor de gronden in kortdurende pacht, en in lokale producten onder het merk Landgoed Vilsteren.

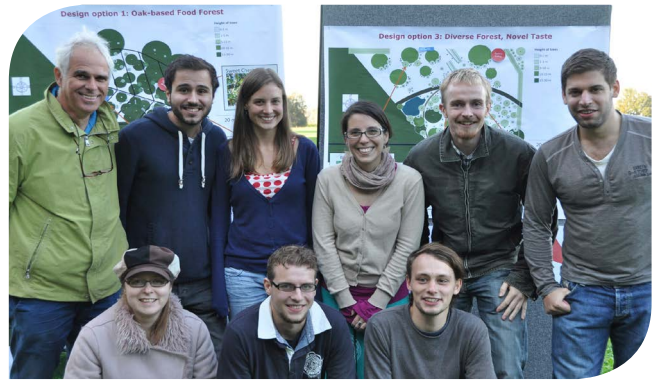
Bingerden

Het 300 hectare grote Bingerden duikt al in geschriften uit 970 op als een versterkte boerderij. In 1660 kocht een voorvader van de huidige eigenaressen het als landgoed. In 2004 is Bingerden ondergebracht in een Natuurschoonwet BV onder dagelijkse leiding van de dochters van de vorige eigenaar, waaronder Constance van Weede, een van de Soil4U initiatiefnemers.

Van de 300 ha zijn 261 in gebruik voor landbouw, 30 ha is bos, 9 ha park en tuin. Die laatste zijn rijk aan dier- en plantsoorten, waaronder oude loofbomen. De graslanden zijn omzoomd door landschapselementen bestaande uit esdoorn- en wilgenhagen. Bingerden ligt in een zwak golvend rivierkleigebied dat in principe zeer vruchtbaar is, maar gevoelig voor verdichting door zware machines. Menselijke ingrepen hebben geleid tot een problematische waterhuishouding en verdroging.

Er is wat graan- en maisteelt maar vooral gras, in gebruik bij 14 melkveehouders, die merendeels ook buiten het landgoed boeren. Eén daarvan werkt biologisch. Er vindt een voedselbosexperiment plaats.

De Internationale Kwekerijdagen trekken jaarlijks 10.000 bezoekers.

Kantelpunt voor Constance van Weede was de constatering dat de biodiversiteit op het landgoed sinds de jaren '70 en '80 ernstig heeft geleden onder de gangbare landbouw. Zij streeft naar herstel onder het motto:

“Hoge culturele waarde ontstaat waar een grote biodiversiteit is en hoge biodiversiteit ontstaat door betrokkenheid en continuïteit van de bewoners.”

Tussen 2013 en 2015 zijn de projecten Quercus (behoud groen kapitaal), H₂O (herstel hydrologisch evenwicht) en Brique (verduurzamen monumentale bouwwerken) uitgevoerd, en is Soil4U mede ondernomen als opschaling van het project Quercus naar drie landgoederen.

Grootstal

Grootstal bestaat sinds 1914 en is ontstaan uit verwerving van kleine percelen die al sinds de middeleeuwen als landbouwgronden in gebruik waren. Van de 20 hectaren – nu drie en vier generaties in bezit van de familie Van Hövell tot Westerfliet – zijn 12 hectaren gerangschikt onder de Natuurschoonwet.

De bodem bestaat deels uit enkeerdgronden: arme zandgrond, sinds de late Middeleeuwen voor landbouw geschikt gemaakt met behulp van dierlijke mest en plaggen uit het potstalsysteem. In de tweede helft van de twintigste eeuw werden land- en bosbouw op het landgoed grootschaliger en eenzijdiger en verarmde de grond. Natuurwaarden zijn vooral te vinden in de kleinschaligheid van de percelen met landschapselementen die een goede biotoop vormen voor vogels, vleermuizen en dassen, en een aantal zeer oude bomen. Verder zijn er meidoornhagen, een fruitboomgaard en een experimenteel voedselbosje.

De landbouwgrond wordt gebruikt door een gangbare akkerbouwer en dito melkveehouder. Daarnaast is een nieuw soort samenwerkingsverband ontstaan met zelfstandige ondernemers die respectievelijk een fruitgaard, een moes- en een pluktuin, een notengard en een kruidenrijke graasweide voor schapen exploiteren. Men zou het een 'natuurbedrijventerrein' kunnen noemen. Een recent gebouwd paviljoen heeft een educatieve en commerciële functie en is 'poort naar Nijmegen'. Daarmee streeft Grootstal naar zelfredzaamheid.

Kantelpunt voor eigenaresse Kien van Hövell waren enerzijds de afnemende bodemkwaliteit en pachtersinkomens, anderzijds het oprukken

van de stad Nijmegen, waarbij de overheid het landgoed liever zag als natuurbuffer tussen stad en platteland dan als landgoedbedrijf. Het verlies aan productieve functies en de daarmee gepaarde subsidieafhankelijkheid betekende onzekerheid. Verbinding van stad en land werd het devies, vernieuwende stadslandbouw door een gemeenschap van zelfstandige ondernemers de strategie.

Op beleidsniveau is samenwerking gezocht met het ministerie van EL&I in de Green Deal Het Landgoedbedrijf (2012-2014). Vanaf 2017 worden in samenwerking met Staatsbosbeheer en de gemeente Nijmegen de mogelijkheden verkend voor verduurzaming van de Zuidflank van Nijmegen, met het systeem van Grootstal als inspiratiebron. Devies van Kien van Hövell:

“Duurzaam ondernemen in deze tijd betekent meervoudige waarde creëren, ruilen en delen. Van belevings-economie naar betekenis-economie en van sectorale belangen naar meervoudige waarde als businessmodel.”

2) SWOT-analyse per landgoed

De eigenaressen hebben voor hun landgoed een SWOT-analyse gemaakt: een analyse van sterke en zwakte punten, gecombineerd met kansen en bedreigingen vanuit de buitenwereld. Uit die combinatie kunnen actiestrategieën gedestilleerd worden.

Vilsteren

De **kracht** van Vilsteren ligt in het goed georganiseerde gezonde Landgoedbedrijf met een breed netwerk, in de goede relatie met een groep jonge pachtboeren met gezonde bedrijven, en in de cultuurhistorische context die het vermarkten van streekproducten vergemakkelijkt.

Zwakte is de afhankelijkheid van de boeren bij de uitvoering van de transitie.

Maatschappelijke kansen liggen in de mogelijkheid van duurzaamheidsvoorwaarden bij nieuwe pachtcontracten op extra hectares, en in de groeiende belangstelling voor goed voedsel en het landgoedmerk.

Bedreigingen zijn de factoren die de veranderbereidheid van de boeren negatief beïnvloeden: geldgebrek, en het conservatisme van de gangbare adviseurs en boerengemeenschap.

Bingerden

Sterke punten van Bingerden zijn, naast het krachtige rentmeesterideaal van de eigenaresse, de vruchtbare rivierklei, de mooie landschapselementen en biodiversiteit, de cultuurhistorische waarde, en het feit dat het landgoed een eenheid is. De Internationale Kwekerijdagen geven veel naamsbekendheid.

Zwakten liggen bij de beheerkennis op sommige terreinen en bij de gevolgen van slecht waterbeheer in heden en verleden. De pachtboeren zijn uitsluitend melkveehouders, hun opvolging is onzeker.

Maatschappelijke kansen liggen in de tijdgeest die verduurzaming hoog in het vaandel heeft, geholpen door technologische en economische ontwikkelingen, en door klimaatverandering. Regionalisering vergemakkelijkt contact met overheden en instanties.

Bedreigingen zijn de Omgevingswet waarin duurzaamheid nog niet is geïncorporeerd, de trage ontwikkeling van wet- en regelgeving; de slechte waterhuishouding; en het kortetermijndenken van omgeving en betrokkenen.

Grootstal

Kracht: de eenduidige missie, de inzet en het consistente beleid van de eigenaresse en de bijdragen van betrokken ondernemers aan de biodiversiteit op het landgoed. Grootstal heeft een 'ziel', is in verzorgde staat, zo min mogelijk subsidieafhankelijk en heeft naam gemaakt op innovatief gebied. De nabijheid van de stad is van een bedreiging omgezet in een win-situatie.

Zwakten: grote investeringen van eigenaarszijde; weinig ruimte voor sturing op het niet-NSW-deel van de grond, dat in vaste pacht is uitgegeven; leemtes in de nieuwe synergie tussen de ondernemers; en in deze opbouwfase gebrek aan bekendheid van Grootstal in de bredere omgeving.

Maatschappelijke kansen liggen, net als op de andere landgoederen, in de tijdgeest. Daarnaast zijn er de nabijheid van de stad, en de geliberaliseerde pacht op een deel van de grond, die sturing in de nabije toekomst mogelijk maakt.

Bedreigingen liggen vooral op het vlak van de bedrijfsvoering. Het verdienmodel is bewerkelijk, en er staan vragen open over de synergie tussen ondernemers en versnelling van de ontwikkeling. Stedelijke druk en vandalisme spelen een rol.

Overeenkomstige tendensen in de SWOT-analyses van de landgoederen

- De gedrevenheid van de eigenaressen om geconstateerde problemen aan te pakken omwille van de toekomstbestendigheid van het landgoed.
- De kracht van de cultuurhistorische context.
- De positieve rol van de tijdgeest.
- De noodzaak de pachters/ ondernemers mee te nemen in de ontwikkeling.

3) Bottom-up: plenaire bijeenkomsten, excursies, keukentafelgesprekken en actieplannen

Soil4U heeft gezocht naar draagvlak bij en samenwerking met de stakeholders, in casu de pachtboeren en ondernemers op de landgoederen.

Dit kreeg onder andere vorm in plenaire bijeenkomsten, in gezamenlijke excursies naar bedrijven die wat betreft natuurinclusieve landbouw iets te bieden hebben, en in keukentafelgesprekken van Soil4U teamleden met stakeholders.

De interactie tussen de aanwezige stakeholders was levendig en heeft geleid tot onderling vertrouwen en concrete actieplannen. Deze worden hierna onder E samengevat.

De pachtboeren die deze bijeenkomsten en activiteiten niet hebben bijgewoond betoonden zich wel nieuwsgierig, en volgden de ontwikkelingen op afstand. Hen wordt in fase 2 van Soil4U de gelegenheid geboden (alsnog) aan te haken.

D

Leermomenten

1) Proces

Het proces moet open en flexibel zijn, bottom-up, uitgaan van het geheel en alzijdige communicatie mogelijk maken. Iedereen is belangrijk, en specifieke competenties kunnen een grote rol spelen; denk aan kennis van landgoedgeschiedenis en -beheer, aan ervaring met transitieprocessen of met innovatieve landbouwmethoden. Soil4U is geen project maar een transitieproces, waaraan fundamentele gedragsverandering ten grondslag ligt. Men staat open voor ombuigingen, omwegen en compromissen, men heeft oog voor kracht en zwakten, er is ruimte voor voor- en achterlopers. Dat alles zonder de punten op de horizon uit het oog te verliezen.

2) Bodemverbetering

Bij stakeholders groeit het besef dat de gangbare landbouw een doodlopende weg is. Men heeft kennis gemaakt met alternatieven als permacultuur, voedselbos, bokashi, en een landbouw zonder kunstmest en pesticiden.

3) Bedrijfsvoering

Er is bereidheid over andere bedrijfssystemen na te denken, bijvoorbeeld over meer beweiden (waarvoor herverkaveling voorwaarde is), diversificatie en meervoudige waardecreatie. 'Opschalen naar kleinschaligheid' is een toekomstperspectief dat vraagt om experimenteerruimte. Flexibilisering of geliberaliseerde pacht kan worden ingezet om te sturen op bodemverbetering.

4) Samenleving

De boerengemeenschap is veelal conservatief, maar we zien ook vergroening en verduurzaming, zowel bij bedrijven als bij consumenten en politiek. Alle experimenteerruimte moet worden benut om aanpassing van wet- en regelgeving te bewerkstelligen. Landgoederen kunnen de afstand tussen boer en consument enerzijds, tussen boer en overheid anderzijds verkleinen.

Tot slot omvat de transitie naar een duurzame landbouw de hele keten van grond tot mond, waarbij ook het voedselbewustzijn van de consument belangrijk is.

E

Actieplannen

De eerste fase van Soil4U heeft een aantal actieplannen opgeleverd, per landgoed en gezamenlijk.

Actieplannen Vilsteren

- Herverkaveling van percelen voor grotere huiskavels en meer beweiding.
- Bovengronds mest uitrijden.
- Gezamenlijk voedsel vermarkten via het landgoedmerk.
- Het landgoed ontwikkelen in de richting van een gemengd bedrijf, waarbij akkerbouw en melkveehouderij samen een vruchtwisselingschema voor percelen opstellen.
- Een pachter wil stoppen als melkveehouder en door ruil een monumentale boerderij ombouwen tot bezoekboerderij met winkel, met producten van landgoedboeren, eenvoudige horeca, groente-, noten- en klein-fruitteelt in een voedseltuin grenzend aan de boerderij, vleesvee op percelen iets verder weg, en zorgtaken. Andere pachters profiteren door het vrijkomen van grond voor verduurzaming en beweiding, en door lokale verkoop van hun producten.
- Community Supported Agriculture.
- Een Landschap Ecologische Systeem Analyse, met het oog op een optimale ontwikkeling van natuurinclusieve landbouw op bedrijfs- en landgoedniveau; een vorm van landbouw die goed past in het kleinschalige landschap, daar voordeel uithaalt en het in stand houdt.
- De inzet van reststromen uit bos en natuur voor het verhogen van het organische-stofgehalte van de landbouwgronden.
- Gebruik van een bosperceel voor voedselbossystemen; gebruik van landbouwgrond voor agroforestry en de inzet van varkens voor het onderhoud.
- Een professionele houtovenbakkerij in het dorp.
- Educatie en toerisme op basis van de geschiedenis van landschap en landgoed.
- Voldoende ruimte om te experimenteren, pilotstatus.
- Businesscase van maatschappelijke en ecosysteemdiensten ontwikkelen.
- Het landgoed ontwikkelen in de richting van een gemengd bedrijf, waarbij akkerbouw en melkveehouderij samen een vruchtwisselingschema voor percelen opstellen en op basis van kennisuitwisseling gebruik gaan maken van passende innovatieve mogelijkheden die het Soil4U initiatief op de drie verschillende landgoederen biedt.

Actieplannen Bingerden

- Bodemverbetering met verschillende methoden.
- Verbetering van de waterhuishouding.
- Meidoornhagen vervangen door fruit- en notenbomen en voederhagen voor het vee.
- Bestaande hoogstamboomgaarden rehabiliteren.
- Nieuwe streekproducten.
- Community Supported Agriculture.
- Op de Internationale Kwekerijdagen oude en nieuwe landgoedproducten vermarkten.
- Educatie en toerisme bevorderen op basis van geschiedenis van het landgoed en diversificatie van de Internationale Kwekerijdagen.
- Opschaling: omdat pachters van Bingerden ook grond buiten het landgoed bebouwen (ongeveer 1000 ha), worden veranderingen meteen opgeschaald.
- Innovatieve bodemverbetering met verschillende methoden.

Actieplannen Grootstal

- Uitbreiden van de landbouw op basis van permacultuur, innovatief kampenlandschap en/of stadslandbouw; het inzichtelijk maken en monitoren van verschillende soorten bodembeheer.
- Bloemvegetatie completeren volgens een drachtkalender voor bijen.
- Vergroten van de synergie van de ondernemers, onder andere door een gezamenlijk internetportaal, samen composteren en andere samenwerkingsverbanden.
- Een landgoedlab als leslocatie met uitbreiding van workshops, cursussen, culinaire aspecten, en vernieuwing van het onderwijs voor middelbare scholieren (i.s.m. het Kandinsky College).
- Verduurzaming van de Zuidflank van Nijmegen als voorbeeld van gebiedsontwikkeling in samenwerking met Staatsbosbeheer en de stad Nijmegen (European Green Capital 2018). Dit houdt onder andere in de ontwikkeling van een 'ecologische corridor' in de vorm van een innovatief voedsellandschap, met zachte overgangen tussen bos, landbouw en stad.
- Verspreiding van het gedachtegoed.

Gezamenlijke actieplannen

- De transitie in gang zetten door gewoon te beginnen op het eigen landgoed en gezamenlijk op SOIL4U-niveau. Vervolgens anderen laten zien dat het werkt.
- Koplopers ondersteunen, initiatieven opschalen naar alle stakeholders, andere landgoederen en de omgeving daarvan, en beleidsmakers en financiers interesseren. Daarvoor is een Maatschappelijke Kosten en Baten Analyse (MKBA) onontbeerlijk.
- Jonge mensen en relevante opleidingen betrekken bij de transitie.
- Onderling systematisch ervaringen uitwisselen, bijvoorbeeld op het gebied van een landgoedmerk, het planten van een voedselbos, de interactie met de bestuurlijke omgeving van het landgoed.
- Communicatie met de samenleving via websites, artikelen, workshops, lobby en netwerken.
- Aandacht voor wet- en regelgeving.
- Beleidsaanbevelingen opstellen.

F

Doorkijk naar fase 2

In fase 1 van Soil4U hebben we een aantal opmerkelijke doorbraken gezien. Individuele boeren hebben hun nek durven uitsteken. Op Vilsteren en Bingerden heeft concrete gezamenlijke planontwikkeling plaatsgevonden op landgoedniveau. Grootstal heeft zich gepresenteerd als nucleus voor grootschalige, natuurinclusieve gebiedsontwikkeling aan de Zuidflank van Nijmegen. Het is een 'living lab'-voorbeeld voor Vilsteren en Bingerden – en voor wat betreft de communicatie met de (stedelijke) omgeving, waar de consument een belangrijke rol heeft in de verduurzaming van de landbouw.

De drie landgoederen blijken een broedplaats voor innovatie, waarbij nieuwe kennis en kunde met betrekking tot natuurlijke systemen wordt ingezet, en waar verbindingen groeien tussen consument en producent, tussen boer en burger.

Soil4U wil deze doorbraken graag bestendigen, en bovendien ten nutte maken voor de bredere omgeving. Opschaling van de geschetste ontwikkelingen naar gebiedsniveau staat hoog op de agenda, ook met het oog op de maatschappelijke opgaven van deze tijd zoals verwoord in de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties.

Uiteraard vraagt dat om voortgezette investering van vertrouwen, tijd en toewijding van alle betrokkenen in de komende periode: fase 2 Soil4U.

Soil4U denkt voor fase 2 aan een periode van minimaal 3 jaar. De geplande activiteiten hebben een gelaagde opbouw: ze spelen op bedrijfsniveau, landgoedniveau, gebiedsniveau (COP) en provinciaal/landelijk niveau. Soil4U stelt bovendien voor om in deze tweede fase het kernteam uit te breiden met het bureau Wing, gespecialiseerd in het begeleiden van processen die bijdragen aan de kwaliteit van onze leefomgeving. Fase 2 vraagt ook om extra aandacht voor communicatie, zowel binnen het Soil4U-initiatief als daarbuiten.

Soil4U is ervan overtuigd dat het een goed voorbeeld kan zijn voor derden die een transitie wensen te maken naar een toekomstbestendig systeem op basis van innovatie, integratie van ecosysteemdiensten in de bedrijfsvoering met de bodem als basis, en een bottom-up benadering. De bestaande en voorgenomen experimenten op de landgoederen met voedselbossen, agroforestry, natuurinclusieve landbouw en de aandacht voor de hele voedselketen bieden hoogwaardige informatie voor iedereen die maatschappelijk verantwoord ondernemen in de landbouw serieus neemt.

De betrokken Soil4U landgoedeigenaren en hun pachters laten graag in de praktijk zien hoe hun ontdekkingsreis is gestart en verlopen: van een gezonde bodem, via schoon water en voedsel tot gezonde mensen.

Colofon

Uitgave:	oktober 2017
Tekst:	Liesbeth Sluiter
Vormgeving:	Wing, Simone Mink
Beeldmateriaal:	Shutterstock (omslag) landgoed Bingerden landgoed Grootstal landgoed Vilsteren